

Pagina 13: Belangrijke wijziging literatuuordossier vanaf 2026

VAKINFORMATIE
STAATSEXAMEN 2025

NEDERLANDS

HAVO

Inhoud

1. Inleidende opmerkingen	3
2. Examenprogramma	4
3. Centraal examen	4
4. College-examen	5
5. Berekening eindcijfer	7

BIJLAGE 1 BESCHRIJVING EXAMENSTOF	8
BIJLAGE 2 RICHTLIJNEN VOORDRACHT EN SCHRIJFOPDRACHT	9
BIJLAGE 3 BEGRIPPENLIJST ARGUMENTATIEVE VAARDIGHEDEN	10
BIJLAGE 4 LITERATUURDOSSIER	13
BIJLAGE 5 VOORBLAD	14
BIJLAGE 6 MODELLIJST	15

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examen (CvTE). Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

Je gaat het staatsexamen vo doen. Dit informatieblad is bedoeld om je goed voor te kunnen bereiden voor dit examen. Het examen bestaat uit verschillende onderdelen waar je vaak voorbereidend werk voor moet doen. Lees het goed door en zorg dat je alles op tijd hebt gemaakt en ingeleverd.

**Veel succes
met je
examen!**

1. Inleidende opmerkingen

- Het staatsexamen Nederlandse taal en literatuur havo heeft drie onderdelen: een centraal examen (paragraaf 3), een schriftelijk college-examen (paragraaf 4.1) en een mondeling college-examen (paragraaf 4.2).
- Je moet het literatuuressen op papier, in tweevoud, vóór 1 april 2025 opsturen naar DUO (zie [Bijlage 4](#)).
- In het document 'Toegestane hulpmiddelen' (onder [Vakinformatie voor het staatsexamen](#) op de site van DUO) staat vermeld welke hulpmiddelen je zelf voor het examen moet meenemen.
- Je kunt je voorbereiden met behulp van een lesmethode.
- Oefenmateriaal voor college-examens staat op [Oefenen voor het staatsexamen vo](#). Op Examenblad.nl staat bij [Veelgestelde vragen](#) onder het kopje 'Voorbereiding' waar je oefenmateriaal voor de centraal examens kunt vinden
- Voor wie in 2026 examen doet, vervalt de eis van historische literatuur van voor 1880 in het examendossier (zie pagina 13).

2. Examenprogramma

Het examenprogramma is verdeeld in domeinen en subdomeinen. De beschrijving van de (sub)domeinen staat in [Bijlage 1](#). In onderstaande tabel geeft een 'ja' aan in welk examen een (sub)domein getoetst kan worden.

Tabel 1. Verdeling van domeinen en subdomeinen over de verschillende examens

domein	subdomein	centraal examen	schriftelijk college-examen	mondeling college-examen
A. leesvaardigheid	analyseren en interpreteren	ja	nee	nee
	beoordelen	ja	nee	nee
	samenvatten	ja	nee	nee
B. mondelinge taalvaardigheid		nee	nee	ja
C. schrijfvaardigheid		nee	ja	nee
D. argumentatieve vaardigheden		ja	ja	ja
E. literatuur	literaire ontwikkeling	nee	nee	ja
	literaire begrippen	nee	nee	ja
	literatuurgeschiedenis	nee	nee	ja

3. Centraal examen

Het centraal examen toetst leesvaardigheid en argumentatieve vaardigheden (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). De examinering vindt plaats aan de hand van vragen en opdrachten bij een aantal teksten.

Daarbij wordt onder andere aandacht besteed aan:

- het onderscheiden van tekstsoorten;
- het analyseren van tekstverbanden en tekststructuren;
- het maken van onderscheid tussen hoofd- en bijzaken;
- het aangeven van de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte);
- het benoemen van inhoudelijke en functionele relaties;
- het samenvatten;
- het kunnen herkennen en onderscheiden van standpunten en argumenten;
- het kunnen benoemen van soorten redeneringen;
- het kunnen herkennen van argumentatieschema's;
- het kunnen herkennen van drogredenen.

Het centraal examen duurt 180 minuten.

Het centraal examen wordt afgenomen volgens het referentieniveau 3F (zie de [syllabus](#) op [Examenblad.nl](#)).

De Begrippenlijst argumentatieve vaardigheden in [Bijlage 3](#) wordt in het centraal examen bekend verondersteld.

Bij het centraal examen geldt de officiële spelling van de Nederlandse taal, te weten de spellingregels zoals vastgelegd in de Leidraad van de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje), herziene editie van oktober 2005 (of later).

Bij de beoordeling geldt een aftrekregeling voor fouten die te maken hebben met spelling en formulering.

Daarbij worden de volgende regels gehanteerd:

1. Correct taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden op open vragen. Voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht op het totaal. Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw inclusief verkeerde woordvolgorde. Herhaalde fouten worden als afzonderlijke fouten geteld. Bij de beoordeling van de spelling wordt uitgegaan van de schrijfwijze volgens de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje).
2. Het is niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord.
3. Voor alle open vragen met een maximaal aantal woorden geldt: als je een vraag herhaalt voordat je tot een antwoord komt, dan worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
4. Wanneer een antwoord op een open vraag het maximaal aantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van regel 3.

4. College-examen

4.1 SCHRIFTELIJK COLLEGE-EXAMEN

Het schriftelijk college-examen toetst schrijfvaardigheid en argumentatieve vaardigheden (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). Je krijgt enkele teksten voorgelegd, met de opdracht om een beschouwing of een betoog te schrijven. In [Bijlage 2](#) staan richtlijnen voor deze schrijfopdracht.

Bij de beoordeling geldt een aftrekregeling voor fouten die te maken hebben met spelling, interpunctie en formulering.

Voor het schriftelijk college-examen krijg je de cijfer a, met wegingsfactor 0,3. Het schriftelijk college-examen duurt 150 minuten.

4.2 MONDELING COLLEGE-EXAMEN

In het mondeling college-examen worden je mondelinge taalvaardigheid, argumentatieve vaardigheden en kennis van de literatuur getoetst (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). Het examen bestaat uit drie delen: een voordracht, de poëzieanalyse en bespreking van de literatuur. Voor de voordracht krijg je de cijfer b. Voor de poëzieanalyse en de literatuurbespreking samen krijg je de cijfer c.

Op de site staan onder het kopje 'Wat zijn staatsexamens?' [informatiefilmpjes](#) waarin getoond wordt hoe een mondeling college-examen verloopt.

Vorbereiding gedicht (casus)

Voorafgaand aan het mondeling examen krijg je 20 minuten tijd om je voor te bereiden op poëzieanalyse aan de hand van een gedicht dat je in het voorbereidingslokaal ontvangt. Dit gedicht is de casus. Je mag aantekeningen maken. Deze aantekeningen mag je bij het gesprek als hulpmiddel gebruiken.

Voordracht

Het examen begint met de voordracht van ongeveer 5 minuten over het door jou gekozen onderwerp uit de lijst van [Bijlage 2](#). De voordracht heeft de vorm van een beschouwing of een betoog. Getoetst wordt of je relevante informatie hebt verzameld, op de juiste manier hebt verwerkt en presenteert met het oog op doel en publiek. Ook moet je in staat zijn adequaat te reageren op vragen van de examinatoren. Zij zullen na afloop van de voordracht vragen stellen die betrekking kunnen hebben op:

- de doelgroep (= het publiek);
- de indeling (= inleiding, kern en slot);
- het verschil in tekstsoorten (= verschil tussen beschouwing en betoog);
- het gebruik van retorische middelen;
- het gebruik van argumenten;
- de gebruikte bronnen;
- de inhoud van de voordracht.

Je mag aandachtspunten op papier gebruiken bij dit deel van het examen.

Poëzieanalyse

Bij het begin van dit gedeelte van het mondelinge examen dien je het gedicht (casus) voor te lezen, dat je in het voorbereidingslokaal hebt ontvangen. Van jou wordt verwacht dat je naar aanleiding van het voorgelegde gedicht vragen over de vorm kunt beantwoorden met behulp van de volgende begrippen uit de poëzieanalyse: rijm, metrum, enjambement, dichtsoort, strofobouw, beeldspraak en stijlfiguren. Ook worden vragen over de inhoud van het gedicht gesteld. Dit onderdeel van het mondeling examen duurt ongeveer 10 minuten.

Bespreking literatuuressier

De kennis van de literatuur wordt gedurende 20 minuten getoetst aan de hand van het opgestuurde literatuuressier.

In [Bijlage 4](#) staan de voorwaarden waaraan dit literatuuressier moet voldoen.

De vragen die gesteld worden over de gelezen werken kunnen betrekking hebben op:

- de literatuurgeschiedenis;
- de auteur van het literaire werk;
- het literair-historisch perspectief van het literaire werk;
- het genre van het literaire werk;
- de vorm en inhoud van het literaire werk;
- de titel, eventueel de ondertitel, het motto, het thema, de motieven, de plaats van handeling, de vertelinstantie (vertelsituatie, vertelperspectief), de tijd, de ruimte en de personages in het literaire werk.

Het mondeling college-examen (exclusief de voorbereiding van de casus) duurt in totaal 40 minuten.

Tabel 2. Overzicht van het mondeling college-examen

opdracht	tijdsduur	deelcijfer	wegingsfactor
bestuderen van het gedicht in het voorbereidingslokaal	20 minuten		
voordracht	5 minuten (plus 5 minuten voor de vragen)	b	weging: 0,2
poëzieanalyse en bespreking literatuuressier	10 minuten poëzie en 20 minuten literatuur	c	weging: 0,5

5. Berekening eindcijfer

Het eindcijfer is het gemiddelde van het cijfer voor het centraal examen en het cijfer voor het college-examen.
Eindcijfer: (cijfer centraal examen + cijfer college-examen) gedeeld door 2, afgerond op een heel getal.

Het cijfer voor het college-examen wordt berekend door elk van de deeltijfers te vermenigvuldigen met de bijbehorende wegingsfactor, de resultaten bij elkaar op te tellen en de uitkomst vervolgens af te ronden op 1 decimaal.

Onderdeel	wegingsfactor
Schriftelijk college-examen (deeltijfer a)	30%
Presentatie en gesprek (deeltijfer b)	20%
Bespreking gelezen werken (deeltijfer c)	50%

Cijfer college-examen: (0,3 keer deeltijfer a + 0,2 keer deeltijfer b + 0,5 keer deeltijfer c), afgerond op 1 decimaal.

BIJLAGE 1

BESCHRIJVING EXAMENSTOF

Domein A: Leesvaardigheid

Analyseren en interpreteren

Je kunt:

- vaststellen tot welke tekstsoort een tekst of tekstgedeelte behoort;
- de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven;
- relaties tussen delen van een tekst aangeven;
- conclusies trekken met betrekking tot intenties, opvattingen en gevoelens van de auteur;
- standpunten en soorten argumenten herkennen en onderscheiden;
- argumentatieschema's herkennen.

Beoordelen

Je kunt een betogende tekst of betogend tekstgedeelte op aanvaardbaarheid beoordelen en in deze tekst drogredenen herkennen.

Samenvatten

Je kunt teksten en tekstgedeelten beknopt samenvatten.

Domein B: Mondelinge taalvaardigheid

Je kunt ten behoeve van een voordracht:

- relevante informatie verzamelen en verwerken;
- deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek en gespreksvorm;
- adequaat reageren op bijdragen van luisteraars of gespreksdeelnemers.

Domein C: Schrijfvaardigheid

Je kunt ten behoeve van een gedocumenteerde uiteenzetting, beschouwing en betoog:

- relevante informatie verzamelen en verwerken;
- deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek, tekstsoort en conventies voor geschreven taal;
- concepten van de tekst reviseren op basis van geleverd commentaar.

Domein D: Argumentatieve vaardigheden

Je kunt een betoog:

- analyseren;
- beoordelen;
- zelf opzetten en presenteren, schriftelijk en mondeling.

Domein E: Literatuur

Literaire ontwikkeling

Je kunt beargumenteerd verslag uitbrengen van jouw leeservaringen met een aantal door jou geselecteerde literaire werken. De werken zijn oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal.

Literaire begrippen

Je kunt literaire tekstsoorten herkennen en onderscheiden, en literaire begrippen hanteren in de interpretatie van literaire teksten.

Literatuurgeschiedenis

Je kunt een overzicht geven van de hoofdlijnen van de literatuurgeschiedenis, en de gelezen literaire werken plaatsen in dit historisch perspectief.

Op het examenprogramma Nederlandse taal en literatuur havo is referentieniveau 3F van toepassing (zie [slo.nl](https://www.slo.nl)).

Een uitgebreide beschrijving van de examenstof is te vinden:

- in de [syllabus](https://www.slo.nl) op Examenblad.nl
- in de handreiking van SLO (zie [slo.nl](https://www.slo.nl)).

BIJLAGE 2

RICHTLIJNEN VOORDRACHT EN SCHRIJFOPDRACHT

Voor de voordracht moet je een keuze maken uit de volgende onderwerpen:

1. Statiegeld op blikjes
2. Mobiele telefoons in de klas
3. Effect van huisdieren op je leven
4. Verbod op vapes
5. Monarchie of republiek?
6. Quotum voor het aantal vluchtelingen
7. Oplossingen voor de woningnood
8. Anoniem solliciteren
9. Gebruik van ChatGPT
10. Anonieme roddelaccounts

Vervolgens verzamel en verwerk je relevante informatie.

Je kunt kiezen uit een beschouwing (= meningen worden ter overweging aangeboden) of een betoog (= mening van spreker wordt ondersteund met voldoende relevante, krachtige argumenten).

Voor de beschouwing of het betoog kun je de structuur gebruiken die op deze pagina staat vermeld onder 'Richtlijnen schrijfofdracht'.

Let erop:

- dat je boodschap duidelijk overkomt;
- dat je taalgebruik correct is;
- dat je de retorische middelen gebruikt (gebaren, oogcontact, stemgebruik);
- dat de opbouw van jouw voordracht helder is; dat er duidelijk sprake is van een inleiding, een kern en een slot;
- dat de voordracht is afgestemd op de tijd: ongeveer 5 minuten.

Je mag gebruik maken van aandachtspunten op papier, maar let erop dat je niet alles voorleest.

Richtlijnen schrijfofdracht

De schrijfofdracht kent twee onderwerpen met een aantal teksten. Per onderwerp zijn er twee opdrachten, dus vier in totaal. Je kiest één opdracht van de vier opdrachten. Je geeft boven je tekst duidelijk aan voor welke opdracht je gekozen hebt door de letter van de opdracht te noteren. Mogelijkheden zijn:

- A. Je schrijft een betoog over onderwerp 1.
- B. Je schrijft een beschouwing over onderwerp 1.
- C. Je schrijft een betoog over onderwerp 2.
- D. Je schrijft een beschouwing over onderwerp 2.

Als je voor een betoog kiest, neem je de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je jouw standpunt aan de orde stelt.
2. Twee argumenten die pleiten voor jouw standpunt. Je gebruikt daarbij een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen. Dit citaat zet je tussen aanhalingstekens.
3. Een tegenargument dat je weerlegt. Ook hier gebruik je een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen. Dit citaat zet je tussen aanhalingstekens.
4. Een slot met een conclusie die aansluit bij jouw standpunt.

Als je voor een beschouwing kiest, neem je de volgende informatie-elementen op:

1. Een inleiding waarmee je de aandacht van de lezers trekt en waarin je het verschijnsel beschrijft. Je sluit de inleiding af met de hoofdvraag.
2. Een visie van voorstanders onderbouwd met twee argumenten. Je gebruikt daarbij een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen. Dit citaat zet je tussen aanhalingstekens.
3. Een visie van tegenstanders onderbouwd met twee argumenten. Je gebruikt daarbij een relevant citaat uit de bijgeleverde bronnen. Dit citaat zet je tussen aanhalingstekens.
4. Een samenvattend slot waarin je jouw eigen visie opneemt.

Let erop:

- dat je een pakkende en passende titel bedenkt;
- dat je aansluit bij het publiek;
- dat je een duidelijke alinea-indeling laat zien;
- dat je minstens drie tussenkopjes van maximaal zes woorden bedenkt;
- dat je let op zinsbouw, stijl, spelling en interpunctie;
- dat je minimaal 600 en maximaal 750 woorden gebruikt.

[Voorbeeldexamens](#) en uitwerkingen van college-examens staan op de site van DUO.

BIJLAGE 3

BEGRIPPENLIJST

ARGUMENTATIEVE VAARDIGHEDEN

Onderstaande begrippen worden in het centraal examen bekend verondersteld en worden daarin dus zonder toelichting gebruikt.

Betogende tekst (betog)

Een tekst of tekstgedeelte waarin de schrijver of spreker een beargumenteerd standpunt inneemt. Het betoog heeft als doel de lezer van het standpunt te overtuigen.

Beschouwende tekst (beschouwing)

Een tekst of tekstgedeelte waarin de schrijver of spreker interpretaties, verklaringen en opinies ter overweging aanbiedt.

De beschouwing heeft als doel de lezer over een kwestie te laten nadenken. Een beschouwing kan ook de argumenten voor en tegen een of meer standpunten behandelen, maar is er niet op gericht de lezer voor een van die standpunten te winnen.

Uiteenzettende tekst (uiteenzetting)

Een tekst of tekstgedeelte waarin de schrijver of spreker iets uitlegt, beschrijft, verklaart of meedeelt. De uiteenzetting heeft als doel de lezer te informeren over een stand van zaken of gang van zaken.

Standpunt

Een uitspraak die op twijfel of tegenspraak stuit of zou kunnen stuiten volgens de schrijver of spreker. Ook: stelling(name), bewering, mening. Een standpunt kan in een tekst impliciet zijn: dat wil zeggen dat het standpunt niet in de tekst is geformuleerd maar er wel uit afgeleid kan worden.

Argument

Een uitspraak waarmee een schrijver of spreker een standpunt onderbouwt.

Een argument dient om het standpunt aanvaardbaar of aanvaardbaarder te maken; de bedoeling ervan is de twijfelaars of tegenstanders te overtuigen van het standpunt.

Tegenargument

Een uitspraak waarmee een schrijver of spreker een standpunt ontkracht of een argument probeert te weerleggen of te ontkrachten.

Een tegenargument dient om een standpunt of een argument minder aanvaardbaar te maken.

Argumentatie

Het standpunt en het geheel van argumenten dat het standpunt ondersteunt (argumenten) of ontkracht (tegenargumenten).

Argumentatiestructuur

Een weergave van de wijze waarop in een tekst of tekstdeel argumenten met elkaar en met het standpunt samenhangen.

Enkelvoudige argumentatie

Een argumentatie die bestaat uit één argument en één standpunt.

Onderschikkende argumentatie

Een argumentatie waarin een argument wordt ondersteund door één of meer subargumenten. Ook: ketenargumentatie.

Nevenschikkende argumentatie

Een argumentatie waarin twee of meer argumenten gezamenlijk het standpunt ondersteunen. De argumenten in nevenschikkende argumentatie kunnen afhankelijk zijn (ze zijn samen nodig om het standpunt te ondersteunen) of onafhankelijk (ze vormen ieder op zich een zelfstandig argument voor het standpunt).

Argumentatieschema

Een argumentatieschema geeft de aard aan van het verband tussen een standpunt en een argument.

We onderscheiden de volgende argumentatieschema's:

Argumentatie op basis van oorzaak en gevolg

De schrijver of spreker wijst op een of meer gevolgen om de waarschijnlijkheid van een oorzaak te onderbouwen of op een of meer oorzaken om de waarschijnlijkheid van een gevolg te onderbouwen.

Argumentatie op basis van kenmerk of eigenschap

De schrijver of spreker geeft een of meer kenmerkende eigenschappen van een persoon, object of verschijnsel om een standpunt over een andere eigenschap te onderbouwen.

Argumentatie op basis van voor- en nadelen

De schrijver of spreker geeft voor- en/of nadelen van een voorgestelde actie of handeling om een standpunt over de (on)wenselijkheid ervan te onderbouwen.

Argumentatie op basis van voorbeelden

De schrijver of spreker geeft voorbeelden van het optreden van een eigenschap of verschijnsel om een standpunt over het algemener voorkomen van die eigenschap of dat verschijnsel te onderbouwen.

Argumentatie op basis van vergelijking

De schrijver of spreker maakt een vergelijking tussen twee situaties; op grond van wat in de ene situatie (on)waarschijnlijk of (on)gepast is, onderbouwt hij een standpunt over wat in de andere situatie (on)waarschijnlijk of (on)gepast is.

Argumentatie op basis van autoriteit

De schrijver of spreker beroept zich op een uitspraak van een deskundige en betrouwbare bron om een standpunt te onderbouwen. Ook: argumentatie op basis van een gezaghebbende bron.

Soorten argumenten

Uitspraken die als argument kunnen dienen zijn er in allerlei soorten. We onderscheiden feitelijke en waarderende uitspraken.

Feitelijke uitspraken

Een uitspraak waarvan degene die hem doet, claimt dat hij waar, waarschijnlijk of aannemelijk is. Er is sprake van een feit wanneer een feitelijke uitspraak waar is.

Waarderende uitspraken

Een niet-feitelijke uitspraak, dat wil zeggen een uitspraak over wat goed of slecht, mooi of lelijk, waardevol of waardeveloos, wenselijk of onwenselijk, gepast of ongepast is.

Aanvaardbaarheid van argumentatie

Argumentatie is aanvaardbaar als

- de gegeven argumenten op zichzelf aanvaardbaar en relevant zijn,
- de argumenten onderling consistent zijn,
- de argumenten samen toereikend zijn voor het ingenomen standpunt.

Aanvaardbaarheid van feitelijke uitspraken

Een feitelijke uitspraak is aanvaardbaar voor de lezer of gesprekspartner

- wanneer hij in overeenstemming is met zijn of haar kennis van de wereld of
- wanneer hij direct controleerbaar is en daarbij waar blijkt te zijn of
- wanneer hij afkomstig is van een betrouwbare bron.

Controleerbaarheid van feitelijke uitspraken

Feitelijke uitspraken zijn controleerbaar wanneer het (in principe) mogelijk is ze door empirische waarneming te toetsen.

Betrouwbaarheid van bronnen

De bron van een uitspraak is betrouwbaar als:

- deze deskundig is op het terrein van de uitspraak,
- deze geen belang heeft bij de acceptatie ervan, en
- deze zichzelf niet tegensprekt.

Aanvaardbaarheid van waarderende uitspraken

Een waarderende uitspraak is aanvaardbaar wanneer hij in overeenstemming is met de kennis en opvattingen de beoordelaar.

Relevantie van argumenten

Een argument is relevant wanneer aanvaarding ervan het standpunt aannemelijker maakt.

Consistentie van argumentatie

Argumentatie is consistent wanneer de geleverde argumenten elkaar niet tegenspreken.

Toereikendheid van argumentatie

Argumentatie is toereikend (of voldoende) wanneer het geleverde argument of de geleverde argumenten samen een standpunt aanvaardbaar maken.

Drogredenen

Onjuist gebruik van een argumentatieschema of een overtreding van een discussieregel.

Van een onjuist gebruik van een argumentatieschema is onder andere sprake bij de volgende drogredenen:

Onjuist beroep op een oorzaak-gevolgschema

Het argumentatieschema op basis van oorzaak en gevolg wordt onjuist gebruikt als

- de in het argument genoemde oorzaken niet voldoende zijn voor het optreden van het voorspelde gevolg of
- het in het argument genoemde gevolg andere oorzaken kan hebben dan de in het standpunt genoemde oorzaak of
- alleen op basis van het gelijktijdig of na elkaar optreden van twee verschijnselen geconcludeerd wordt tot een oorzaak-gevolgrelatie tussen die verschijnselen.

Onjuist beroep op een kenmerk- of eigenschapsschema

Het argumentatieschema op basis van een kenmerk of eigenschap wordt onjuist gebruikt als aan een bepaald kenmerk of eigenschap wel betekenis wordt toegekend, terwijl andere relevante kenmerken of eigenschappen worden genegeerd.

Onjuist beroep op een voor-en-nadelenschema: overdrijven van voor- of nadelen

Het argumentatieschema op basis van voor- en nadelen wordt onjuist gebruikt als het gevolg of de gevolgen van een handeling schromelijk worden overdreven.

Onjuist beroep op een voor-en-nadelenschema: vals dilemma

Het argumentatieschema op basis van voor- en nadelen wordt onjuist gebruikt als wordt gesuggereerd of aangenomen dat we moeten kiezen uit twee mogelijkheden met beide even grote nadelige gevolgen, terwijl er nog andere mogelijkheden zijn.

Onjuist beroep op een voorbeeldschema: overhaaste generalisatie

Het argumentatieschema op basis van voorbeelden wordt onjuist gebruikt als op basis van te weinig en/of niet-representatieve voorbeelden een standpunt wordt beargumenteerd.

Onjuist beroep op een vergelijkingsschema: verkeerde vergelijking

Het argumentatieschema op basis van vergelijking wordt onjuist gebruikt wanneer de vergeleken situaties op relevante punten van elkaar verschillen.

Onjuist beroep op autoriteit

Het argumentatieschema op basis van autoriteit wordt onjuist gebruikt wanneer een beroep wordt gedaan op een bron die ondeskundig of belanghebbend is of zichzelf tegenspreekt.

Van een overtreding van een discussieregel is onder andere sprake bij de volgende drogredenen:

Persoonlijke aanval

Van een persoonlijke aanval is sprake wanneer een discussiant niet ingaat op de argumentatie van zijn tegenstander, maar hem beschuldigt van onkunde, onbetrouwbaarheid of slechte persoonlijke eigenschappen. De discussiant neemt zijn tegenstander daarmee niet serieus als gesprekspartner

Ontduiken van bewijslast

Van het ontduiken van de bewijslast is sprake wanneer een discussiant geen argumenten wil geven voor het ingenomen standpunt.

Cirkelredenering

Van een cirkelredenering is sprake wanneer een discussiant een standpunt onderbouwt door het in andere woorden weer te geven. Als de discussiant geen andere argumenten geeft, is het tegelijkertijd het ontduiken van de bewijslast.

Vertekenen van een standpunt

Van het vertekenen van een standpunt is sprake wanneer een discussiant het standpunt of een argument van een tegenstander onjuist weergeeft of deze een standpunt of argument in de mond legt dat niet is ingenomen.

Bespelen van publiek

Van het bespelen van publiek is sprake wanneer een discussiant een beroep doet op de emoties van het publiek om het te winnen voor een standpunt.

Deze begrippenlijst staat in de [syllabus](#) op Examenblad.nl.

BIJLAGE 4 LITERATUURDOSSIER

Samenstellen literatuurdossier

Zoek 8 boeken bij de verschillende literaire periodes:

- Middeleeuwen: 1 boek
- Renaissance en Barok: 1 boek
- Verlichting en Romantiek: 1 boek
- 1880-heden: 5 boeken

Je keuze is vrij, maar niet toegestaan zijn: jeugdliteratuur, vertaalde literatuur, twee boeken van dezelfde auteur en non-fictie.

Het moet om volledige en oorspronkelijk Nederlandstalige boeken gaan.

Gebruik de modellijst van [Bijlage 6](#). Op de lijst vermeld je in chronologische volgorde per gelezen boek:

- de auteur (achternaam, voorletters)
- de titel
- het jaar van eerste publicatie

Gebruik het voorblad op [Bijlage 5](#) voor het noteren van jouw gegevens.

Neem voor jezelf de lijst mee naar het examen.

Vanaf 2026 wordt historische literatuur van voor 1880 niet meer gevraagd.

Opsturen literatuurdossier

Je stuurt op papier in tweevoud vóór 1 april 2025:

- het voorblad
- de lijst met gelezen boeken

naar:

DUO staatsexamens vo
Postbus 30158
9700 LK Groningen

Neem contact op met [DUO](#) als je na 3 weken nog geen ontvangstbevestiging hebt ontvangen.

Kandidaten die geen literatuurdossier hebben opgestuurd, worden voor dit vak niet opgeroepen voor het mondeling college-examen.

Bovenstaande regeling geldt alleen voor reguliere staatsexamenkandidaten. Kandidaten uit het vso sturen het literatuurdossier niet op, maar hebben het wel op school klaarliggen, uiterlijk op 1 april.

Je mag na het opsturen van het literatuurdossier één werk vervangen door een ander werk. Dit kan alleen op voorwaarde dat je de gewijzigde lijst met gelezen werken op de dag van het examen uiterlijk 9.30 uur in tweevoud inlevert bij het secretariaat.

Wie geen gewijzigde lijsten inlevert, wordt geëxamineerd aan de hand van de lijst die vóór 1 april is opgestuurd.

**BIJLAGE 5
VOORBLAD**

Literaturoffissier
Nederlandsse taal en literatuur
staatsexamen havo
(inzenden vóór 1 april 2025)

PERSOONSgegevens

VOORNAAM EN ACHTERNAAM:

EXAMEN DIENST (ED)-NUMMER:

BIJLAGE 6 MODELLIJST

Bij het kiezen van de boeken mag je gebruikmaken van informatie die staat op lezenvoordelijst.nl. De gelezen boeken dienen in chronologische volgorde op de lijst vermeld te worden. Van elk literair boek dient verder de literaire periode, de naam van de auteur (indien bekend), de titel en het jaar van de eerste uitgave te worden vermeld:

middeleeuwen

1. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

renaissance en barok

2. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

verlichting en romantiek

3. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

1880 - heden

4. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

5. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

6. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

7. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

8. Auteur, Voorletter(s), Titel jaartal

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Toetsen primair onderwijs: doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen. Vergelijkbaarheid van doorstroomtoetsresultaten en kwaliteitsbewaking van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen.
Cvtetoetsenpo.nl

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs.
Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen.
Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps- onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma.
Examenbladmbo.nl

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding.
Staatsexamensntz.nl